

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ СТЕВАНОВИЋ против
СРБИЈЕ**

(Представка бр. 26642/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

9. октобар 2007. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44.
став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Стевановић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

гђа Ф. ТИЛКЕНС (F. TULKENS) *председник*,

г. А. Б. БАКА (A. B. ВАКА),

г. И. КАБРАЛ БАРЕТО, (I. CABRAL BARRETO),

г. Р. ТУРМЕН, (R. TÜRMEŃ),

г. М. УГРЕКХЕЛИДЗЕ, (M. UGREKHELIDZE),

г. В. ЗАГРЕБЕЛСКИ, (V. ZAGREBELSKY),

г. Д. ПОПОВИЋ, *судије*

и гђа Ф. Еленс-Пасос (F. ELENS-PASSOS), *заменик секретара Одељења*,
после већања на затвореној седници одржаној 18. септембра 2007. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 26642/05) против Државне заједнице Србија и Црна Гора, чији је следбеник Србија од 3. јуна 2006. године (видети став 37 у даљем тексту), коју је Суду поднео по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту звана “Конвенција”) тадашњи држављанин Државне заједнице Србија и Црна Гора, г. Велимир Стевановић (у даљем тексту звани “подносилац представке”), дана 4. јула 2005. године.

2. Подносиоца представке је пред Судом заступао г. Р. Гајић, адвокат из Београда. Владу Државне заједнице Србија и Црна Гора а касније Владу Србије (у даљем тексту звана “Влада”) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Дана 2. јуна 2006. године Суд је одлучио да Владу обавести о представци. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције, решио је да донесе одлуку о прихватљивости и основаности представке истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

4. Подносилац представке је рођен 1954. године и живи у Београду.

A. Радни спор и поступак медијације

5. Године 1992. године подносилац представке је отпуштен са посла који је имао у локалном грађевинском предузећу.

6. Дана 16. јуна 1992. године он је поднео захтев Трећем општинском суду у Београду, захтевајући да буде враћен на посао.

7. Дана 16. јуна 1993. године Трећи општински суд је донео пресуду у корист подносиоца представке.

8. Дана 22. септембра 1993. године Окружни суд у Београду је укинуо ову пресуду и наложио поновно суђење.

9. Од 23. децембра 1993. године до 15. септембра 1999. године, Трећи општински суд је донео пресуде у корист подносиоца представке у шест наврата, али је Окружни суд сваки пут укидао ове пресуде по жалби и налагао поновно суђење.

10. Дана 10. новембра 2000. године Трећи општински суд је поново донео пресуду у корист подносиоца представке. Он је такође наложио туженом предузећу да га врати на посао до доношења коначне одлуке у поступку.

11. Дана 17. августа 2001. године Окружни суд је укинуо ову пресуду и наложио поновно суђење.

12. Дана 22. фебруара 2002. године Трећи општински суд је опозвао привремену меру за враћање на посао од 10. новембра 2000. године.

13. Дана 28. септембра 2004. године подносилац представке је тражио заостале плате.

14. На рочишту које је одржано 8. октобра 2004. године, подносилац представке се жалио на одуговлачење и тражио изузеће председавајућег судије.

15. Дана 18. октобра 2004. године председник Трећег општинског суда је одбацио захтев подносиоца представке.

16. Дана 4. фебруара 2005. године подносилац представке се очигледно није појавио на рочишту планираном за тај дан.

17. Дана 30. маја 2005. године Трећи општински суд је позвао стране у спору да учествују у поступку медијације и обуставио парницу за враћање подносиоца представке на посао.

18. Дана 29. новембра 2005. године именован је судија медијатор.

19. До априла 2006. године планирано је и/или одложено пет рочишта ради медијације.

20. Дана 2. јуна 2006. године цео судски спис је очигледно прослеђен заступнику тужене државе.

Б. Парнични поступак за накнаду штете

21. Дана 17. јуна 2004. године, а у вези са горе наведеним поступком, подносилац представке је покренуо посебан парнични поступак за накнаду штете против Државне заједнице Србија и Црна Гора, тражећи накнаду за кршење његовог „права на правично суђење у разумном року, како је зајамчено чланом 6 Конвенције“.

22. Дана 6. децембра 2005. године Први општински суд у Београду је одбацио захтев подносиоца представке као неприхватљив.

23. Дана 24. јула 2006. године Окружни суд у Београду је ову одлуку укинуо по жалби и наложио поновно суђење. У образложењу, он је, *inter*

alia, признао право подносиоца представке да се његов радни спор реши у разумном року и позвао се на члан 6 Конвенције као законски обавезујући. Најзад, Окружни суд је приметио да је почев од 3. јуна 2006. године Србија искључиви следбеник бивше Државне заједнице Србија и Црна Гора, што значи да нема процедуралних сметњи за наставак поступка по захтеву подносиоца представке.

24. Дана 2. октобра 2006. године Први општински суд је поступак прекинуо и навео да је Државна заједница Србија и Црна Гора у међувремену престала да постоји. Иако је имао право да на ову одлуку уложи жалбу, у списима предмета нема доказа да је подносилац представке то и учинио.

В. Друге релевантне чињенице

25. У складу са налогом Трећег општинског суда од 10. новембра 2000. године, дана 6. марта 2001. године тужено предузеће је вратило подносиоца представке на посао (видети став 10 у горњем тексту).

26. Подносилац представке је изнео да је тужено предузеће у међувремену запало у озбиљне финансијске потешкоће, из ког разлога оно „више није у стању да исплаћује своје запослене“ и да је „под претњом“ да буде „проглашено инсолвентним“.

27. Неутврђеног датума Врховни суд Србије је наводно покренуо поступак за разрешење председавајућег судије у предмету враћања запосленог на посао.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Релевантне одредбе Закона о судијама као и Закона о облигацијама

28. Релевантне одредбе ових закона наведене су у пресуди *В. А. М. против Србије* (бр. 39177/05, ставови 70 – 72, 13. март 2007. године).

Б. Релевантне одредбе Закона о раду

1. *Закон о раду из 2001. године (објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Службени гласник РС – бр. 70/01 и 73/01)*

29. Члан 122 став 3 је предвиђао да судови морају да реше све радне спорове у периоду од 6 месеци од датума покретања поступка.

2. *Закон о раду из 2005. године (објављен у Службеном гласнику РС бр. 24/05 и 61/05)*

30. Овај Закон је ступио на снагу 23. марта 2005. године и тиме ставио ван снаге Закон о раду из 2001. године.

31. Текст члана 195 став 3 Закона о раду из 2005. године одговара горе наведеном члану 122 став 3 Закона о раду из 2001. године.

В. Закон о мирном решавању радних спорова (објављен у Службеном гласнику РС бр. 125/04)

32. Члан 5 и чланови 30 – 37 овог закона предвиђају, *inter alia*, да предмет враћања запосленог на посао може да реши арбитар кога именује држава. Такав поступак, међутим, може се једино покренути уз сагласност обеју страна у спору и мора се завршити у року од тридесет дана од датума првог рочишта.

Г. Релевантне уставне одредбе

33. Члан 25 Устава Републике Србије, објављен у Службеном гласнику Социјалистичке Републике Србије (Службени гласник СРС – бр. 1/90) предвиђао је следеће:

„Свако има право на накнаду сваке материјалне и нематеријалне штете коју је претрпео због незаконитог или непрописног поступања државног службеника, државног органа или јавног органа, у складу са законом.

Такве штете надокнађује Република Србија или јавни орган [о коме је реч].“

34. Овај устав је стављен ван снаге дана 8. новембра 2006. године, када је „нови“ Устав (објављен у Службеном гласнику РС бр. 98/06) ступио на снагу.

35. Суштина члана 35 став 2 новог Устава одговара, у његовом релевантном делу, горе цитираном тексту наведеног члана 25 претходног Устава.

Д. Кривични закон Републике Србије (објављен у Сл. гласнику СРС бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, 21/90 и Сл. Лист РС бр. 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03 и 67/03)

36. Члан 243 овог закона дефинише кршење закона од стране судије као посебно кривично дело.

Ђ. Суд Србије и Црне Горе и сукцесија Државне заједнице Србија и Црна Гора

37. Релевантне одредбе у вези са Судом Србије и Црне Горе и сукцесијом Државне заједнице Србија и Црна Гора наведене су у пресуди *Матијашевић против Србије* (бр. 23037/04, ставови 12, 13 и 16 – 25, 19. септембар 2006. године).

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

38. Подносилац представке се жалио да поступак враћања запосленог на посао као и парница за накнаду штете нису били завршени у разумном року, како се захтева чланом 6 став 1 Конвенције.

Релевантни део овог члана гласи како следи:

„Током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., свако има право на ... расправу у разумном року пред [једним] ... судом...”

А. Прихватљивост

1. Компатибилност ratione personae

39. Влада је приметила да је дана 6. марта 2001. године подносилац представке враћен на посао очекујући окончање његовог радног спора (видети ставове 10 и 25 у претходном тексту) и изнела да је он тиме био лишен свог „статуса жртве“ у смислу члана 34 Конвенције.

40. Подносилац представке је подсетио да је његово привремено враћање на посао о коме је реч укинута 2002. године и истакао да је, од тада па надаље, могао бити отпуштен по искључивом нахођењу свог послодавца.

41. Пошто се притужбе у питању тичу дужине предметног поступка, који још није решен, и с обзиром на чињеницу да је његово враћање на посао заиста лишено сваког законског основа почев од 22. фебруара 2002. године (видети став 12 у претходном тексту), јасно је да подносилац представке тек треба да добије „коначну потврду“ повреда које је наводно претрпео или да добије неку другу одговарајућу накнаду (видети *Dalban против Румуније* [ВВ], бр. 28114/95, став 44, ЕЦХР 1999-VI).

42. Суд стога налази да је подносилац задржао свој статус жртве и одбија примедбу Владе у том смислу.

2. Компатибилност ratione temporis

43. Влада је приметила да су све пресуде које се тичу захтева подносиоца представке у радном спору донете до 2001. године, да је сам посебан поступак за накнаду штете тесно повезан са овим поступком, и, најзад, да је тужена држава ратификовала Конвенцију дана 3. марта 2004. године. Притужбе подносиоца представке су, према томе, некомпатибилне са одредбама Конвенције *ratione temporis*.

44. Подносилац представке је навео да су повреде о којима је реч трајне природе.

45. Сходно својој обимној судској пракси по овом питању (видети, међу многим другим ауторитетима, *В. А. М. против Србије*, бр. 39177/05, став 102, 13. март 2007. године) и с обзиром да спорни поступак још није решен, Суд налази да он јасно спада у његову надлежност *ratione temporis* почев од 3. марта 2004. године (видети такође ставове 56 – 58 у даљем тексту). Стога се примедба Владе мора одбити.

3. Исцрпљеност домаћих правних средстава

46. Влада је изнела да подносилац представке није исцрпео сва делотворна домаћа правна средства.

47. Посебно, он се није жалио на одуговлачење у питању Надзорном одбору Врховног суда (видети став 28 у претходном тексту). Даље, није искористио жалбени поступак пред Судом Србије и Црне Горе (видети став 37 у претходном тексту), Најзад, подносилац представке није покренуо ни посебну грађанску парницу према члановима 199 и 200 Закона о облигационим односима и према члану 25 Устава (видети ставове 28 и 33 у горњем тексту), а

није покренуо ни кривични поступак према члану 243 Кривичног закона из 1977. године (видети став 36 у претходном тексту).

48. Подносилац представке је оспорио делотворност ових правних средстава.

49. Суд је већ утврдио да се горе наведена правна средства не могу сматрати делотворним у оквиру значења његове утврђене судске праксе према члану 35 став 1 Конвенције (видети, *mutatis mutandis*, *B. A. M. против Србије*, цитиран у претходном тексту, ставови 85 – 88 и 119, 13. март 2007. године). Он не налази разлог да одступи од овог става у конкретном предмету и закључује, према томе, да се примедбе Владе морају одбацити.

4. Закључак

50. Суд примећује да притужбе подносиоца представке нису очигледно неосноване у смислу значења члана 35 став 3 Конвенције и сматра да не постоји ниједан други основ да их прогласи недопуштеним. Притужбе се стога морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Аргументи које су изнеле стране

51. Чак и под претпоставком да притужбе подносиоца представке нису компатибилне са Конвенцијом *ratione temporis* (видети став 43 у претходном тексту), Влада је тврдила да није било повреде члана 6 став 1 Конвенције.

52. Подносилац представке је поново потврдио своје притужбе на дужину поступка у питању.

2. Релевантна начела

53. Суд истиче да се разумност дужине трајања поступка мора процењивати у светлу околности предмета и позивањем на критеријуме утврђене његовом судском праксом, посебно на сложеност предмета, понашање страна у спору и надлежних органа власти, као и која је важност предмета за подносиоца представке (видети, међу многим другим ауторитетима, предмет *Микулић против Хрватске* [ВВ], бр. 53176/99, став 38, ЕЦХР 2002-I).

54. Даље, према утврђеној пракси Суда, поновно разматрање једног предмета после упућивања на нижу инстанцу може само по себи открити озбиљан недостатак у систему судства тужене државе (видети *Pavlyulynets против Украјине*, бр. 70767/01, став 51, 6. септембар 2005. године).

55. Најзад, Суд подсећа да су поступци враћања запосленог на посао од „пресудне важности“ за тужиоце и да се, као такви, морају решавати „експедитивно“ (видети *Guzicka против Пољске*, бр. 55383/00, став 30, 13. јули 2004. године). Заиста, овај захтев је додатно поткрепљен када је реч о државама где домаће право предвиђа да се поступци у вези са враћањем запослених на посао морају решавати са посебном хитношћу (видети, уз неопходне измене, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А бр. 228-Б, став 18; видети такође ставове 29 – 31 у претходном тексту).

3. Оцена Суда

(а) Период који треба узети у обзир

56. Суд примећује да је радни спор почео 16. јуна 1992. године и да, даље, још увек није решен у првој инстанци (видети ставове 5 – 20 у претходном тексту). Пошто је тужена држава ратификовала Конвенцију дана 3. марта 2004. године, он је стога у надлежности Суда *ratione temporis* више од три године и шест месеци.

57. Суда даље подсећа да се, како би се утврдила оправданост дужине кашњења у питању, такође мора узети у обзир стање радног спора на дан ратификације (видети, *mutatis mutandis*, *Styranowski против Пољске*, пресуда од 30. октобра 1998. године, *Извештају о пресудама и одлукама 1998-VIII*) и примећује да је дана 3. марта 2004. године, после осам враћања на нижу инстанцу, већ трајао више од једанаест година и осам месеци.

58. Најзад, Суд примећује да је односни парнични спор за накнаду штете, покренут 17. јуна 2004. године и прекинут 2. октобра 2006. у првој инстанци, у његовој надлежности *ratione temporis* од почетка, што је период од три године и три месеца (видети ставове 21 – 24 у претходном тексту).

(б) Радни спор

59. Суд примећује да, од како је тужена држава ратификовала Конвенцију, ниједна одлука није донета о основаности предмета подносиоца представке (видети ставове 12 – 20 у претходном тексту). Заиста, у овом предмету очигледно није било никаквог померања од 2. јуна 2006. године (видети став 20 у претходном тексту, а такође и, *mutatis mutandis*, *Hefková против Словачке*, бр. 57237/00, ставови 35 и 36, 31. мај 2005. године). Најзад, понашање подносиоца представке није допринело процедуралном одуговлачењу на које се жали сем, можда, што се тиче рочишта планираног за 4. фебруар 2005. године (видети став 16 у горњем тексту).

(в) Парнични спор за накнаду штете

60. Суд примећује да у овом поступку није одржано ниједно рочиште. Уместо тога, донете су три одлуке о допуштености захтева подносиоца представке до 2. октобра 2006. године а поступак је прекинут с обзиром на чињеницу да је у међувремену „Државна заједница Србија и Црна Гора престала да постоји“ (видети став 24 у горњем тексту). Општински суд је, према томе, одбио да разматра захтев подносиоца представке по питању основаности, без обзира на чињеницу да је Србија неоспорни следбеник бивше Државне заједнице Србија и Црна Гора (видети ставове 23 и 37 у горњем тексту). Најзад, Суд примећује да у спису предмета нема доказа да је подносилац представке уложио жалбу на одлуку Општинског суда од 2. октобра 2006. године, због чега се одуговлачење не може приписати домаћим органима (видети став 24 у горњем тексту).

(г) Закључак

61. С обзиром на критеријуме утврђене његовом праксом и релевантне чињенице овог предмета, укључујући и његову сложеност као и понашање страна у спору и органа власти, Суд сматра да дужина и једног и другог

поступка на који се подносилац представке жали, није испунила захтев разумног рока. Сходно томе, дошло је до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 13 КОНВЕНЦИЈЕ

62. Подносилац представке се такође жалио да није имао на располагању делотворно домаће правно средство како би убрзао предметни радни спор и добио накнаду за претходно одуговлачење. Суд сматра да ову жалбу треба разматрати према члану 13 Конвенције, који гласи како следи:

“Свако коме су повређена права и слободе предвиђене у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству..”

A. Прихватљивост

63. Суд примећује да жалба подносиоца представке покреће питања чињеница и права по Конвенцији, чије утврђивање захтева разматрање основаности. Он такође сматра да жалба није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35 став 3 Конвенције и да се не може одбацити ни по ком другом основу. Жалба се, према томе, мора прогласити прихватљивом.

B. Основаност

1. Аргументи које су изнеле стране

64. Влада је навела да нема повреде члана 13, али је подносилац представке поновио своје притужбе.

2. Релевантни принципи

65. Суд примећује да је правно средство у погледу дужине поступка „делотворно“ ако се може употребити или за убрзање поступка пред судовима пред којима се о том предмету одлучује, или за то да страни у спору пружи одговарајућу накнаду за кашњења која су се већ догодила (видети *Sürmeli против Немачке* [BB], бр. 75529/01, став 99, ЕЦХР 2006).

66. Суд такође подсећа да је најбоље решење у апсолутном смислу, као и у многим другим областима, превенција. Ако је правосудни систем мањкав у погледу захтева разумног рока из члана 6 став 1 Конвенције, најделотворније решење је правно средство чији је циљ убрзање поступка, како би се спречило да тај поступак постане прекомерно дуг. Такво правно средство има неспорну предност над правним средством које пружа само накнаду, будући да оно истовремено спречава и закључак о сукцесивним повредама у вези са истим поступком и не поправља само штету нанету кршењем права *a posteriori* као што то чини компензаторно правно средство. Неке државе су у потпуности схватиле ову ситуацију што се огледа у томе да су изабрале да комбинују ова два типа правних средстава (видети *Sürmeli против Немачке* [BB], цитиран у горњем тексту, став 100).

3. Оцена Суда

67. Суд примећује да је Влада већ у свом прелиминарном приговору сугерисала да су постојала правна средства које је подносилац представке имао на располагању у погледу жалбе по питању дужине поступка према члану 6 став 1 и да, ти аргументи државе, у мери у којој се ослањају на исте разлоге који су наведени у одговору на притужбу у вези са кршењем члана 13, морају баш као и приговор Владе, бити одбачени по основу који је већ описан у ставовима 46-49 у горњем тексту.

68. Суд према томе сматра да је дошло до повреде члана 13 а у вези са чланом 6 став 1 Конвенције због недостатка делотворног правног средства по домаћем праву за притужбе подносиоца представке које се тичу дужине парничног поступка.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

69. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

А. Штета

70. Подносилац представке је тражио укупну одштету од 114.845 евра на име материјалне и нематеријалне штете. Што се тиче материјалне штете, позивао се на заостале плате, неисплаћене доприносе за социјално осигурање и слободну расподелу акција његовог послодавца, док је, што се тиче нематеријалне штете, навео да је претрпео знатну менталну патњу због дужине поступка о коме је реч.

71. Влада је те захтеве оспорила.

72. Суд сматра да захтев подносиоца представке за накнаду материјалне штете није поткрепљен релевантним доказима, па стога сматра да га треба одбацили у целини. Међутим, вршећи своју оцену на основу правичности и с обзиром на околности предмета, Суд подносиоцу представке додељује 3.500 евра за претрпљену нематеријалну штету.

Б. Трошкови

73. Подносилац представке је такође тражио 7.500 евра за трошкове настале пред домаћим судовима.

74. Влада је тај захтев оспорила.

75. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заиста и неопходно настали и да су оправдани у погледу износа (видети, на пример, *Iatridis protiv Грчке* (правична накнада) [ВВ], бр. 31107/96, став 54, ЕЦХР 2000-ХI).

76. У овом предмету, Суд сматра да је износ који тражи подносилац представке претеран. Пошто је размотрио информације које поседује и горе наведене критеријуме, Суд, међутим, сматра да је разумно да се подносиоцу представке досуди износ од 1.000 евра у овом делу.

В. Затезна камата

77. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку прихватљивом,
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6 став 1, Конвенције,
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 13 Конвенције,

4. Утврђује

(а) да тужена држава треба да исплати подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, износ од 3.500 евра (три хиљаде пет стотина евра) на име нематеријалне штете као и 1.000 евра (једна хиљада), који ће бити претворени у националну валуту тужене државе по курсу који ће важити на дан исплате, плус све таксе које се могу наплатити;

(в) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбија* остатак захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 9. октобра 2007. године у складу са правилом 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Ф. ЕЛЕНС-ПАСОС

Ф. ТУЛКЕНС

Заменик секретара

Председник